

Administrațiunea, Administrațiunea și Tipografia: Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Inscripțiile nu se primesc. Manuscrisurile nu se restituie.
Birourile de anunțuri: Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Anunțurile mai primesc în Viena: A. Haasenstein & Vogler (Otto Wlaschko), H. Schalek, Alois Herndl, M. Janda, A. Oppel, J. Donnerberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Döbner; în Hamburg: A. Steiner.
Prețurile inserțiilor: o serie de 10 rânduri pe o coloană 6 cr. și 10 cr. timbru pentru o publicație. Publicările mai dese după tariful și învoială.
Declarație pe pagina a III-a o serie 10 cr. v. a. s. 30 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANULU IV.

„Gazeta” este în fiș-care și.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fl., pe trei luni 10 fl.
N-rii de Duminecă 3 franci.
Se prenumără la toate oficiile poștale din țară și din afară și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiune, piața mare, Târgul Inului Nr. 30 etagiul I: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Ună exemplară 5 cr. v. a. s. 15 bani. Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 92.

Brașov, Sâmbătă, 25 Aprilie (7 Mai)

1892.

Brașov, 24 Aprilie v.

Totul mai mult se dovedește, că guvernul Taaffe a luat angajamente față de partidul liberal german și că de dragul Germanilor voește să risce de-a se strica de tot cu Cehii, provocându o opoziție chiar și a celor mai moderate dintre ei.

E surprinzătoare această atitudine, după ce timp de zece ani și mai bine cabinetul Taaffe a lăsat părerea, că vrea să stea peste partide și că nu vrea să se plece nici spre unii, nici spre alții, avându în vedere, printr'o tractare egală numai interesele mai înalte ale statului și ale popoarelor sale.

Programa, cu care a pășit pe arenă contele Taaffe, a fost împăcarea naționalităților. Totă lumea a înțeles această împăcare așa, că popoarele să cadă la învoială între oaltă și cu guvernul, der nu așa, ca acea împăcare să se facă cu sila, adică în contra voinței uneia sau alteia dintre popoare.

De când cu punctațiunile pactului dela Viena însă, contele Taaffe a părăsit parola obiectivității și a neutralității și se arată inclinat de-a impune cu sila Boemiei un pact, pe care cea mai mare parte a populațiunii sale nu voește a-l primi. Și acesta se crede dator a-o face d-l Taaffe, pentru ca să satisfacă stânga liberală germană.

De ce de-odată atâta iubire pentru Nemții supremațiști, când acuită este, că toate celelalte naționalități privesc cu neîncredere apropierea între guvern și partidul liberal german, care a fost totdeauna dușmană autonomiei lor?

E greu a cunoște secretele politicele ministeriului austriac. Esperiența ne arată, că adese-ori guvernele austriace au fost tere fără de voiă în nise direc-

țiuni opuse chiar programului lor original. Aci s'a manifestat influență, aci alta; aci li-se dă un semn de sus, aci le zăpăcesc câte-o amenințare ungerescă etc. Totdeauna se ivesc cesțiuni financiare, militare, economice, cari servesc ca pretext pentru a scusa atitudinea guvernelor din casă în casă.

Acum guvernul Taaffe e preocupat de proiectele de lege privitoare la regularea valutei și la îmbunătățirile propuse pentru orașul Viena etc.

Oare contele Taaffe, pentru ca să asigure votarea acestor legi, voește să facă adă concesiuni partidei germane? Ce-i va folosi votul Germanilor, decât prin aceea, că acum se încercă a împăca pe Boemi cu forța, adică pe calea administrativă, își face dușman întregul poporul cehic?

Etă ce dăce în privința acesta „Politik” din Praga, unul din cele mai moderate diare boeme:

...„Ce ar dobândi guvernul, decât ar ceda Germanilor și ar lăsa să fiă împinsu pe această cale prăpăstioasă? Mai întâiu ar sili pe poporul ceh să-i facă o amărită opozițiune, pentru că ar ajunge la convingerea, că guvernul n'are altă scop, decât de-a da mână de ajutor Germanilor, cari voiesc să se folosescă de pactu numai spre a scurta pe poporul boem în drepturile sale sfinte. Print'o asemenea slăbiciune guvernul s'ar mai supune totodată la grația sau disgrăția Germanilor și urmările ar fi funeste. Germanii ar deveni mai neastâmpărați și mai pretențioși ca ori și când și contele Taaffe ar ajunge a fi numai umbra unui conducător al statului, spre a fi în cele din urmă cu totul delaturat de pe arenă...”

Declarațiunile, ce le-au făcutu

Cehii în ședința de alaltă-eri a parlamentului austriac, cu ocazia dezbaterii asupra propunerii pentru punerea în stare de acușiune a ministerului de justiție, confirmă părerea foicei boeme.

Deputatul Dr. Zucker a declarat între sgomotose aplause din partea opoziției, că decât Cehii tineri ar părăsi parlamentul, le vor urma și Cehii bătrâni și admoniți pe guvernul Taaffe, ca să nu aducă la desperare pe poporul boem.

Situațiunea e mult mai serioasă de cum s'ar părea și ușor se poate naște o criză serioasă nu numai pentru guvern, ci și pentru stat, mai ales după ce se complică lucrurile foarte mult și dincă de Laita.

CRONICA POLITICĂ.

— 24 Aprilie v. (6 Mai)

În nr. său dela 4 Mai ziarul „Magyar Hirlap” aduce o notiță despre reformarea cabinetului Szapary. Cea mai nouă și mai răspândită soire, dăce numita foice, este că contele Szapary va preda portofoliul său lui Szél Kálmán, care va compune un cabinet cu caracter de tranziție. Scirea această, continuă „Magyar Hirlap”, are încă lipsă de confirmare autentică, der atâta e sigur, că tocmai membrii actualului cabinet se încred foarte puțin în durabilitatea situației actuale create de d-l Szapary.

În ședința dela 4 Mai a dietei austriace s'a dezbateră propunerea partidei Cehilor tineri de a se pune sub acuză ministrul de justiție austriac, contele Frideric Schönborn, pentru că desființându un cerc judecătoresc ceh, a înființat în mod ilegal altul nou german în Wekelsdorf. Acusa a susținut-o profesorul Tilscher, de partidul Cehilor tineri. El a dăș între altele, că procederea ministrului Schönborn a fost volnică, ilegală și vătămătoare. Cehii se alătură cu căldură la ideia

unei egale îndreptățiri între cele două naționalități din Boemia, der ei nu vor lăsa nici odată, ca Germanii să-și ia o parte a țării asupra, căreia să domnescă ei separat de Cehi. Vorbirea lui Tilscher a fost viu aplaudată de aderenții săi, mai ales la sfârșit, când a dăș, că Austria are adă cel mai corupt guvern din câte a avut vre-o dată. — Președintele dietei, Smolka, a îndrumat la ordine pe orator, pentru espresia din urmă. Luă apoi cuvântul conducătorul Germanilor Boemiei, contele Plener, care s'a încercat să arate că propunerea de acuză e lipsită de ori-ce obiectivitate. El a dăș, că cercul judecătoresc din Wekelsdorf s'a hotărât a se înființa încă pe când Germanii erau departe de dieta provincială. Plener sfârși dăcându, că ministrul n'a vătămât legea. Mai interesantă a fost vorbirea Cehului bătrân, Dr. Zucker, care alăturându-se la propunerea partidei Cehilor tineri a declarat, că afacerea Wekelsdorf nu este un lucru neînsemnat pentru poporul ceh. *„Decă Cehii tineri ar părăsi parlamentul, atunci și partidul Cehilor bătrâni ar face-o acesta.* Tinerii Cehi nu sunt cei mai radicali deputați ai poporului ceh... pe care nu e bine să-l amărescă guvernul până la infinit.”

„Pol. Corr.” scrie, că dieta croată se va dizolva. Banul Kuen-Hedervary petrece de prezent în Budapesta unde a prezentat un proiect guvernului unguresc în care vorbese de dizolvarea dietei croate. Alegerile nou se vor începe în Iulie. Partida lui Starcevic s'a organizat pentru o puternică agitațiune și caută toate mijlocele posibile, ca să între în sinul ei și Croații din Bosnia, Dalmația și Istria.

O soire telegrafică din Roma spune că în cercurile Vaticanului circula șovinul asupra unei convorbiri, ce-a avut Papa Leo XIII cu un episcop austriac, care l'a rugat să-și ridice vocea contra antisemiților, pentru motivul, că aceștia nu numai, că atacă în basa

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Din istoria munților apuseni.

Tractat despre faptele Românilor săvârșite la anul 1848/9 sub conducerea lui Avram Iancu. Aprețiere de Iosif Sterca Suluțu.

(Urmare)

9.

Despre intrarea lui Hatvani în Abrud, ne spune „anonimul”, adică Rákosi Jozsef, în „Közérdek”, că aceea a fost urmarea unei însufleșiri momentane; nici decât o întreprindere de mai nainte cu plan statorită. Apoi adaugă, că intrarea lui Hatvani a grăbit prăpădirea Abrudului, der n'a causat-o, căci Ungurii erau pregătiți la acea catastrofă: Abrudul avea să se nimicească.

ad. 9. Totu Rákosi Jozsef ne face în „Pesti Naplo” o descoperire istorică de foarte mare preț. Densul dăce:

„E lucru cunoscut, că Dragoș se înțelese cu conducătorii Românilor (vezérek) lângă satul Miheleni; aci, esoperă Dragoș numai decât punerea pe picior liber a acelor doi Unguri, cari în 9 Faur 1849, în bătaia dela Piski, ajunseră în mâinile Românilor. Acești doi Unguri, Geringer și Fülöp,

au mersu la Abrud, unde Ungurii i-au primit bine și i-au ocrotit. Când s'au depărtat din Abrud, s'au înfașisat înaintea Ungurilor și li-au mulțumit pentru faptele cele bune. Cu această ocaziune, Geringer și Fülöp, din convorbirile lor cu Ungurii din Abrud s'au convins, că aceștia n'au încredere în pertractările de pace ale lui Dragoș și că Ungurii din Abrud își așteptă eliberarea lor numai dela puterea armelor.” (Egyedül a fegyver erőttől várják szabadságukat). Geringer și Fülöp, înțelind pe Hatvani în Brad, în înțeleșul acesta l'au și informat. Hatvani împreună cu armata lui au primit, cu însufleșire scirea, apoi au plecat la „Abrud”.

ad 9. Mai clară nici că se putea. Orbul cel ce nu vede, că Dragoș a mijlocit eliberarea unor omeni, cari în loc să-și vedă de drum, să meargă acolo de unde erau, au mersu la Abrud și s'au făcut spioni. Au fost trimiși Maghiarilor din Abrud, ca să-l chiepe pe Hatvani la Abrud. Înțelegeți acum cauza catastrofei? Decă în 6 Mai nu afla mama mea, dela dōmna spanului cameralu Vida, că Hatvani se apropie de Abrud, și decă densa nu trimitea în ruptul capului în biserica ref. unde se ținea pertractarea

cu Dragoș, pentru „împăciuire”, și decă nu-l avisa pe Iancu și pe tatăl meu despre pericolul ce-i aștepta, Hatvani punea mâna, fără rezistență, pe toți fruntașii români, apoi îi spânzura pe toți.

Și că i-ar fi spânzurat, e mai pe sus de ori ce îndoială. Se vede din scrierile lui Rákosi, că Hatvani prin terorismu oreda a-i pute supune pe Români. Indată ce a sosit la Abrud, a ridicat pelivadia judeului din Abrudsat, Bidiguț, furcile și a început a spânzura. Traescu încă în Abrud omeni, cari au vădit când l'au duceau pe Matheșu Dumitru, — vecin cu oficiul spanal reg. — la spânzuratōre; er Ungurul din Abrud, N. I., în drumul până la locul de perđare, atăt l'a lovit cu muchia și cu tășul scurei, în spate, în umeri și în șolduri, încăt ajunsu sub furc, a căduț jos la pământ. Der și în acea stare l'au spânzurat. Când era mort, atunci încă a mai implântat scurea în el.

Pe bietul Matheșu Dumitru l'au tractat într'un mod atăt de barbar, pentru-oă a găsit în curtea lui, în gunoi, o pușcă ruginită ascunsă. Românii

incă au găsit la Maghiari, după desarmare, arme ascunse, der i-au pedepsit cu bani. Astfel a pedepsit Buteanu, în casa lui popa Amos, în prezența mea, pe creditorul Kecskemeti Samu, — un fruntaș între Maghiari — cu 10 galbeni.*

Celelalte cruzimi, ce-mi erau cunoscute, le-am descris eu în „Memoariile” mele.

Nu fără cauză a venit la noi senatorul Gelei — om foarte onest — și ni-a dăș: — Fugiți pentru D-șeu, pe unde vedeți cu ochii, căci vă spânzura pe toți. — Der cum să fugim; un despărțământ de husari ne păzese ziua noptea; er am eșit numai până pe trepte, de-odată au dăim trăsind vre-o câteva pușci, er glonțele au isbit de-asupra capetelor noastre în parete. În acelu moment au urmat urlete și injurături din grădina lui Pechi Denes.

Iancu așa dăce în raportul său, că

*) Pasagiul acesta, din erore, a intrat la finalul punctului 7 din numărul trecut, de unde este a se elimina.

lui moralul creștinesc, d-er cauză la popor o duriță sufletescă nespuse de mare. Papa, spune numita telegramă, a consimțit cu ideea acasta și în declarațiile sale asupra antisemitismului a d-șu, că acesta mai de multe-ori s'a încercat să câștige aprobarea sântului scaun, care însă a respins totdeuna aceste tendențe și nici-odată n'a făcut secret din predispozițiunea contrară a scaunului apostolic față cu mișcările antisemitelor. D-er cu toate acestea Papa, s'fi declarat, că nu p-ote condamna și enunța în public, că antisemitismul ar fi un pericol general, nu mai ales, pentru-că o astfel de declarație ar fi o prea mare onoare pentru antisemiți. Lucrurile încă n'au ajuns până acolo, încât să aibă motiv de a împiedeca mișcarea pornită de antisemiți cari profesă *idei absolută contrare cu ideile creștinismului*. Episcopii au datoriat de a împiedeca cu toate mijlocele posibile răspândirea acestei pestilențe sociale. Au mai ales datoriat, de-a ap-era seminariile clericale contra antisemitismului, ca nu cumva acestea să devină obiectul patimilor deslănțuite. Preoții nici-odată n'ar trebui să-și uite sentința: „iubesc pe de-aprope te, ca pe tine însuși“; n'ar trebui să uite, că fiă-care omă este creatură egală înaintea lui Dumnezeu. — Se d-ice, că episcopul n'a fost mulțumit cu declarațiile Papei.

In sfârșit guvernul francez s'a hotărît să facă o expediție în contra lui Behazin, regele din Dahomey. S'a luat hotărârea de-a se organiza un corp special, er statul major general al marinei a luat deja toate măsurile necesare pentru a asigura protejarea posturilor de pe costă. Statul major general va pregăti mersul în contra Abomeyului, operație ce nu se va face decât dacă regele Behazin nu va voi să observe cu rigurositate angajamentele luate față cu Franca. Afară de puținele trupe sosite la Kotonu, ministrul de marină va completa efectivele cu omenii luați din infanteria și artileria marinei. De altă parte, o telegramă din Brest anunță, că în regimentele de infanterie și de marină de-acolo iau făcut apeluri de voluntari. In urma acestor s'a compus un corp de voluntari de artilerie și marină, care do-resce să facă parte din corpul de expediție în contra lui Behazin. Numărul acestor voluntari, după cum spune „Gaulois“, atinge cifra de 1793. Până acum nu s'a hotărît definitiv cifra necesară pentru o acțiune energetică. Acasta se va face numai după ce ministrul de marină se va înțelege cu comandantul superior al operațiilor militare, d-lă Dodds.

„Pol. Corresp.“ primesce din Petersburg o scrisoare, care respinge, în urma informațiilor autorizate, aserțiunile tendențioase despre o modificare a relațiilor dintre Germania, Franca și Rusia. Visita Țarului la Berlin nu ar fi decât un act de curtenie; împăratul Rusiei vră să inapoieze împăratului Wilhelm visita ce i-a făcut-o acesta. Discușiunile, ală căror obiect a fost contele Schvaloff, din partea împăratului Wilhelm, constitue de asemenea acte de curtenie. Nu este vorba nici decum de a negocia pentru un tractat de comerț, precum nici de vr'o emisiune de împrumut rusesc la Berlin. Dacă există vr'o îmbunătățire a relațiilor, acasta este că în acest moment nu e nici o neînțelegere. Aserțiunile contrare se datorază unor manopere interesate, mai cu sémă din partea presei engleze.

Cuvântarea

Prea Sântului Domn Episcop diecesan Nicolae Popa, rostită cu ocaziunea deschiderii sinodului eparhial.

Prea stimaților domn deputați!

Prea iubitorilor frați și fi spiritali!

Cu viață plăcere și bucurie văd și acum, ca totdeauna, pe fiul bisericii, ca reprezentant ai clerului și poporului diecesan, întruniți în sinod la desbaterea și pertractarea obiectelor, ce ne sunt designate prin organismul bisericii noastre naționale.

Se d-ice, d-lor, că patru ochi văd mai bine decât doi, optă mai bine decât patru și așa mai departe, de sine înțelegându-se însă, decât aoci ochi vor fi sănătoși, limpezi și curați, și vor voi să vadă lucrurile așa, cum sunt ele în realitate, va să d-ică prin prisma adevărului și a binelui comun, eră nu prin aceea a feluritelor patimi și interese particulare. Se scie mai încolo, că păreri omenilor sunt diferite, fiă-care judecă lucrurile în felul său, după vederile sale individuale. Întâlnindu-se însă păreri mai multora la un loc, și ciocnindu-se între sine unele cu altele, ele se purifică și se lămuresc, precum se lămuresc aurul în cuptoriul măestrului, eșind adevărul la lumină. In sfârșit așa e omul din firea lui, că nu lesne se încrede în cele spuse și auzite, ci cuprins de bănueli varii, caută să-și câștige însuși, de se p-ote, convingere proprie despre starea cea adevărată a lucrurilor, mai mult: caută să participe și însuși la întocmirea trebilor, ce îl privesc și pe el, să colucere și însuși la s-ortea, ce'i se croiesc și lui în toate afacerile comune, prin urmare și în cele bisericesti.

Etă, d-lor, în puține cuvinte tot

atâtea motive și considerante, ce cred eu că le va fi avut în vedere biserica noastră, atunci când s'a văcută îndemnată a-și croi organismul său, de care ne bucurăm astăzi, un organism, care, în forma sa reprezentativă și în condițiunile amintite mai sus, deși mai greu și mai sumtuos, își are valorea sa nedisputabilă, fiind menită a satisface așteptările și dorințele generale, a împăca conștiințele credincioșilor, și a fi un razim puternic al vieții noastre bisericesti naționale.

Pentru aceea, eu erăși d-ic, că mă bucur, și cred că cu toții ne bucurăm dândă laudă lui Dumnezeu, că ne putem aduna în sinodele noastre regulate, pentru ca frătesce să ne sfătuim și înțelegem în afacerile noastre bisericesti, școlare și economice.

Impregiurările, d-lor, devin din ce în ce tot mai serioase; lipsele și trebuințele cresc din zi în zi; greutatele și necazurile ni-se înmulțesc cu grosul, și în privința tuturor acestora suntem avizați numai la noi înșine, la mijlocele adecă și puterile noastre proprii morale și materiale. Prin urmare, deoă când-va, apoi acum chiar că avem neapărată trebuință de consultări frătesci, de capete luminate, de caractere ferme, de inimă binevoitoare și gata spre jertfire în interesul cel adevărat al multă cercei noastre biserici, care cu toate acestea a fost unicul adăpost în vijeliile veacurilor trecute, unicul balsam alinătoriu în durerile și suferințele, prin cari a trecut neamul nostru românesc dela început până astăzi.

D-er, d-lor, când e vorba de biserică, eu înțeleg totodată și școla, ficia bisericii, seu lumina care luminează întru întunecăt, și pe care de o avem noi în trecut, de sigur nu ne perdeam rostul aproape de tot. Și chiar asupra acestei lumini seu a școlei, apasă azi, oum scit, pretențiunile cele mai grele și mai nejustificabile. Înțeleg mai încolo și religiozitatea și moralitatea, care sunt baza tuturor lucrărilor omenesti, și fără de care însași societatea ar deveni ună caote ală s-ebaticilor; înțeleg mai departe chiar și averea materială, seu *nervus rerum*, cum se d-ice, fără de care nici biserica nu p-ote prospera; înțeleg în sfârșit toate instituțiunile noastre religioase și culturale, pe care biserica, ca o mamă bună, are să le înființeze, să le crească și să le adăpostescă sub aripile sale binefăcătoare.

Acestea ar fi după mine momentele principale, pe cari cu deosebire în sinodele noastre să le avem cu tot adinsul în vedere, momente, care traduse în fapte, vor da cele mai sigure dovezi, că suntem petruși de însemnătatea cea mare a sinodalității noastre, că suntem

insuflești chiar de greaua, d-er frumoasă și nobila chiamare, ce o avem: de a asigura existența și viitorul neajungit al bisericii noastre în toate direcțiunile.

P-ertrunși de aceste vederi și convingeri, salutându-vă, d-lor, de buna venire, și implorându și aici darul de sus asupra lucrărilor noastre, declar sesiunea sinodului diecesan din anul acasta deschisă.

SCRILE ȚILEI.

— 24 Aprilie (6 Mai)

Jubileu. Din Sătmar ni-se scrie: „Un jude distins dela tribunalul r. din Sătmar, d-lă Iosif Pop de Turț, în 1 Mai n. c. și-a s-erbat jubileul de 25 de ani de oând se află în oficiu. La banchetul festiv, au fost de față președintele cu membrii tribunalului, procurorul r., medicul suprem comitatens etc. Înca ca june, d-lă Iosif Pop, fiind pretore, a scăpat comuna românescă Firisa, de fomete și de tifus, mijlocindu-i un ajutor de 20 mii fl. delastăt. Ca proprietar mare, d-lă jude cu soția sa d-na Carolina Bărsanu, o damă de înaltă cultură, sunt spriginitorii silințelor culturale și economice românesce. Acuma, cu ocaziunea jubileului, senatul și poporul și-au adus aminte de binefacerile primite. Din marea comună românescă Turț, în comitatul Ugocea, care numără 4000 suflete locitori români, cu toții nobili și proprietari, din acastă „vale a popescilor“ se trage familia nobilă a d-lui jude. Un strămoș al său, protopopul Michail Pop, a zidit la finea v-ecului trecut o biserică pomposă cu două turnuri în Dorog, și o altă biserică pomposă românescă în Odoreu. Cea dint-ieu, sub presiunea dela Ungvar, s'a russificat și maghiarizat; cea din Odoreu, alipindu-se la diecesa Gherlei, este și astăzi românescă. Familia Pop este înrudită cu familiile nobile Manu, Jurca, Mihalyi, Jura, Dragoș din Maramureș; și d-lă jude în comitatul Sătmarului este primul proprietar, mecenat și binefăcător între Români. Să trăiescă la mulți ani!“

—x—

Necrolog. Eri petrecurăm la mormentă încă pe una dintre venerabilele matrone române ale Brașovului, d-na Maria I. Nica n. Săcureanu. Născută la 1812, ea a ajuns frumoasă etate de 80 de ani; în anii revoluției reșosata rămând văduvă pe lângă grijile, ce le avă cu creșterea celor opt copii ai săi, a purtat singură negoțul soțului său, dovădund în timpul acela nu mai puțin curaj și prezență de spirit ca fratele său, regretatul tribun Costache Săcureanu. Virtuțile reșosatei, ca mamă adevărată, ca model de căsnicie și de reli-

Hatvani când s'a retras din Abrud n-a luat pe noi frunțașii români cu sine, cu scop, că deca lă vor ataca Români, să ne pună pe noi înaintea pusilor românesce, deorece Români în noi nu vor pusca, er el, Hatvani, va câștiga timp, ca să fugă. Acasta nu eschide ceea ce a d-șu Gelei, că Hatvani a vrut să-i impuse pe Români, apoi să-i jăfuiesc. Scim cum s'a purtat Kovacs Jozsef, pleban romano-catolic, la care din nenorocire fu încuartat Hatvani. Acest omă a fost în mare parte cauza nefericirilor. Când a desarmat lăncu garda maghiară din Abrud, Kovacs îi îndemă pe Unguri să nu se supună.

„Eu numai bățul acasta îl am, d-șe el amenințându, d-er nici acasta nu-lă dau Valachilor.“

10.

Cei din România. (Az Oláhországak) Sub acest titlă ni-se spune în „Közérdek“, că la începutul anului 1849 mai mulți emigranți din România, anume șese înș: Goleșcu, Ionescu, Bălăcenu, Vițianu (Racovița), Adrianu (general) și Ișcovescu veniseră la Abrud. Tinerimea

maghiară din Abrud — zene egypt — sub pretest, că vră să-i facă lui Ianou o serenadă, scopul însă li era să p-otă cunoască pe cei din România, au mers la casa lui Ioan Șulț, controlor la oficiul spanală camerală regescă. Abia a început muzica să cânte, amă fost și chiamați în odae, unde ni s'a pregătit o masă lungă, de care ne-am așezat instrumentele, ne spune Rákosi Jozsef. Aci a fost adunată întreaga inteligență română din cetate și jur, afără de aceia, cari tocmai se aflau la bătaie, precum era Buteanu și Balint, pe cari i-a însoțit și Bălăcenu.

După ce amă cântat vre-o două piese, s'a apropiat de masă Ișcovescu, îmbrăcat în opinci, cojoș și cioreci, alteum destul de grijit, și rădămandu-se de masă ne-a întrebat: „D-v-ostă toți sunteți maghiari?“ La răspunsul nostru că: da! ni-a istorisit, cătu de mult simpatisează cei din România cu cauza maghiară; apoi ni-a cântat marsele și ne-a întrebat, că noi n'avem imn național? Ar dori să-lă audă.

Ne-amă apucat și i-amă cântat Rakoczi. La auzul acestuia toți din toate odăile s'au apropiat de noi și s'au exprimat complăcerea. De-odată p-ășese Goleșcu înainte, ne istorisece cum a decurs revoluția în Bucuresci și ne spune, că guvernul României a rugat pe Kos-

suth, ca să facă alianță, d-er n'a vrut. Să și elupte mai întâi România libertatea, atunci bucuros le va îninde mâna. După terminarea discursului, Petru Dobra (eroul dela Zlatna) și Ioan Șulț (mai ales acasta) s'au încercat să dove-dească, că relațiunile Ardăului nu permit, ca cei din România să facă ceea ce ei vră, (adecă să dea mâna Maghiarilor.) Ca să i abată pe cei din România dela propusul lor, au întrebuințat toate mișelile. Noi Maghiari firese amă tăcut, din cauză, că pe cei din România i-amă înțeles, până la cel din urmă cuvânt, d-er cei de aici vorbesc astfel de mestecătură, încât nici ei n'oi înțeleg. Apoi deca amă fi și înțeles, noi eram „robi“, n'ar fi fost consultat să-i dăm de minciună. Ianu totă s-era și-a petrecut cu noi, cari i-amă fost conșcolari.

ad 10. Din întreaga acastă zamă lungă, numai atăta este adevărat, că într'o s-eră — nu în a. 1849, ci în t-omna a. 1848 — a cântat capela tinerilor maghiari sub ferestra casei noastre, vestindu-ne de mai înainte, că vor să facă lui Goleșcu o serenadă. Terminând piesa întâi, au eșit părinții mei, Goleșcu și eu pe ferestră, — atunci a p-ășit înainte Arkosy Lajos, fiul uui funcționar ca-

meral din Zlatna, mort ca president de tribunal în Aiud, și l'a binevenat pe Goleșcu, în limba franceză, Goleșcu li-a mulțumit erăși în limba franceză. Capela s'a depărtat, er Arkosy Louis a intrat la noi în odai.

Intre tatăl meu, Goleșcu și Arkosy Louis, s'a petrecut într'adevăr acea conversație, despre care Rákosi Iozsef face amintire. D-er tocmai astfel se se fi petrecut lucrul, pe cum ni-lă înfățosează Rákosi Iozsef, atunci întreb eu: Gr-oznică robie a trebuit să fiă a- ceea, când „robii“ se veselesc la o masă cu „domni“? Astfel au tractat Maghiarii cu Români, când au chiamat ei pe Hatvani la Abrud? Da! casa și masa și inima părinților mei, au fost pururea deschise. Sub totă durata revoluțiunei era la casa noastră, ca într'un otel. Singur acasta ar fi fost o mare jertfă, pe care au adus-o părinții mei. Și dintr'o stare așa bună, amă ajuns prin tradarea lui Hatvani și a compliceilor lui, muritori de f-ome. Apoi tot ei vin și ne batjocuresc.

(Va urma)

giositate le-a descris părintele Baiulescu cu cuvinte elocente în discursul funebrelă ținut în biserică. Neuitată fiă memoria ei!

—x—

Cunună. Duminică în 26 Aprilie (8 Mai) a. c. tinerul și distinsul patriot slovac din Lipto-Sân-Mărtin (Ungaria de sus) d-lă Dr. utr. jur. *Emil Stodola* își va serba cunună sa cu d-sora *Vincentia Poloni* din Bucuresci. Ceremonia religioasă se va oficia în catedrala romano-catolică St. Iosif din Bucuresci la 8 ore seară. Adresăm tinerei părechii cele mai sincere felicitări!

—x—

Crimă. Se scrie, că în Eperjes o femeie și-a omorât servitoarea în vârstă de 12 ani. Această perdă 12 cr. cu cari trebuia să cumpere ceva, pentru-ce femeia intratată s'a infuriat, încât o bătă de moarte. După aceea luându-o se duse cu ea în pădurea din apropiere, unde o spânzură de un pom. În ziua următoare, aflându un vânător cadavru fetei, făcu arătare în urma căreia constatându-se de pe rănilor trupului, că nu este un casă de sinucidere, s'a introdus cercetare. Femeia își recunoscu fapta criminală.

—x—

Din sérac — milionar. Se scrie din Sătmăru, că un funcționar dela calea ferată de acolo, cu numele *Mihail Hoffmann*, a eredită dela o rudă a sa, din America, frumusea sumă de 7 milioane funți sterlingi.

—x—

Corone eterne pentru cei răposati. La fundatiunea pentru aducerea aminte de iubiti răposati, înființată în folosul școlărilor români răsoati, ni-a trimis d-ra *Aurelia*, fiica răsoatului consilier *Constantin Săcăreanu*, suma de 10 fl., în locul unei corone neperitoare pe sicriul mătusei sale, răsoatei d-ne *Maria I. Nica*. — Se adaugă și această sumă cu mulțumită la fundatiune. Brașov, 22 Aprilie 1892: Comitetul parohial român gr. or. din cetatea Brașovului.

—x—

In comuna Brană, din comitatul Făgărașului, s'a deschis oficiu telegrafic, care stă în legătură cu oficiul postal de acolo.

—x—

Serata musicală arangiată de reuniunea femeilor romano-catolice din loc, ce s'a dată Marți seară, a avut un frumos succes atât moral cât și material. Sala cea mare dela Hotelul Central, era aproape plină de public. Punctele din programul concertului au fost executate cu multă succed. Amintim în deosebi cântecele „*Wir drei*“ de G. Dima și „*Vorei morir*“ cântate de prof. N. Popovici cu multă talent și artă. Simpaticul cântăreț a fost răsplătit prin aplausele furtunoase ale publicului. Resultatul material, deși prețului de intrare a fost mic, totuși, cum suntem informați, se urcă la suma de 150 fl. v. a.

—x—

Patru milioane. Bisericele protestante din Paris au adunat dela credincioși, în 1891, aproape 4 milioane de mărci; toți acești bani au fost împărțiți pentru scopuri de binefacere, pentru școle etc.

—x—

Esposiția universală la Berlin. La 3 Mai n. ministrul Delbrück a raportat într-o ședință a Reuniunii industriale resultatul anchetei în afacerea esposiției universale la Berlin. Dintre 102 voturi, 84 au fost pentru esposiția.

—x—

Licitare. Direcțiunea căilor ferate ung. de stat vinde în zilele acesta materialuri usate. Informații mai detaliate se pot lua în biroul camerei comerciale și industriale din Brașov.

—x—

Moment nefericit. Se scrie din Silberger (Slesia Prusiei), că un césornicar împreună cu soția sa, săpând în grădina de lângă o casă, care nu de

multă o ereșe, din nefericire sapa bărbatului lovi într'un ulcior cu nitroglicerina pe care fostul proprietar îl îngropă în acea grădină la sfatul vecinilor săi. Prin lovirea ulciorului aprindându-se nitroglicerina se produse o esplosiune teribilă, sfărâmându nu numai căfa și scăferiele capului amânduror soți nenorociți, dăr bărbatului îi sfărâmă și ambele picioare; vestimintele lor sfirțicate spândurau pe arbori, ér multe ochiuri de ferestri dela casele vecine se sfărmară. In urma nenorocirilor rămase o copilă. Cercetare nu se pôte introduce, de-órece fostul proprietar e mort.

—x—

Colera. Din Constantinopol se telegrafiază, că în Herrar (Abisinia) bătue colera. Consiliul orășenesc higienic a pus carantină pe articlii de comerțiu din portul Zeila.

Arad, 18 (30) Aprilie 1892.

Vicariatul din Oradea mare, și catedrala de limba română, la gimnasiul de stat din Arad. — Am fost surprins de propunerea Comisiunii organizatoare ivită într'una din ședințele sinodale, în urma renunțării magnificenței Sale, D-lui Ieroteiu Beleşiu la postul de Vicariu al consistoriului din Oradea mare, pentru-că de-odată cu abdicarea Vicariului s'a pus în perspectivă și îndeplinirea acelu post cardinal — sub durata acestui sinod. N'ași avé nici o excepțiune contra îndeplinirii postului de vicariu, decât frații deputați din Bihor nu ar fi inițiată îndată, a doua și după deschiderea sinodului într'o conferință particulară a lor, candidarea protosinzelului, profesorului ordinar de limba și literatura română la gimnasiul de stat din loc, Iosif Goldișiu; și decât dênșii ar fi disoutat și ar fi avut în vedere și consecințele depărtării din Arad a părintelui Iosif Goldișiu.

M'am descoperit temerile mele cumcă în casă când profesorul Iosif Goldișiu s'ar alege vicariu, catedrala de limba și literatura română ar puté fi ștersă din cronica catedrelor; și éta diarul local maghiar „*Arad és Vidéke*“ Nr. 102 și vine cu articul de fond și condamnându existența catedrei și până acum, recomandă neîndeplinirea ei în forma după cum a esistat; și această espresiune a speranței profetice a diarului maghiar vine publicată imediat după întemplantă alegere de vicariu a părintelui Iosif Goldișiu. Lucru curios!*)

Cum se vor simți frații deputați bihoreni și sinodul electoralul satisfăcuți în resultatul combinațiilor lor, decât cea catedrală, care era ocupată de un bărbat erudit, carele dădea patriei și națiunii tineri introduși deplin în limba și literatura română, — nu se va mai îndeplini? Oare sinodul eparhial puté și va afla satisfăcțiunea în astfel de stare a lucrurilor.

După mine nu esista în momentul de față necesitatea îndeplinirii vicariatului. Nu pot lăuda sistemul pensiunilor — în forma, cum se practică la noi, pentru-că nici la o confesiune nu se ivesc casuri analóge, ca cele usuate la noi în diecesă Aradului, ca adecă de-odată se avem doi vicari, unul pensionat, și unul actual; doi protopopi etc. Romanocaticii admit cooperatori, administratori, dependenți dela parochul, protopopul, orî episcopul devenit neputincios, dăr formula îndeplinire a

*) Curios în adevăr! Ar fi însă și mai curios, decât existența numitei catedre de limba și literatura română ar depinde dela grația Jidanilor dela foia ungerescă din Arad. Așa-ceva de sigur nu i-a putut trece prin minte nici Ven. Sinodul a căruia factori principali ar trebui să fiă destul de tari pentru a influența, ca locul d-lui Goldișiu să fiă ocupat la timpul său după dorința lor și după esigețele intereselor noastre, ér nu după cum ar dori Jidanii dela foia ungerescă. — Red.

postului nicăiri nu ocură în bisericălor. Vicariatul din Oradea mare încă putea fi îndeplinit în mod interinal în forma delegațională prin un administrator „ad personam“, d. e. protopopul din Oradea mare, și numai după moartea archimandritului vicariu Ieroteiu Beleşiu, care încă e sănătos, se se îndeplinit în mod definitiv. Această procedură, s'a mai usuat în Oradea mare și în trecut. Nu-mi pot esplica dăr, ce a îndemnat sinodul eparhial la așa grabnică alegere de vicariu? Inlocuirea protosinzelului Iosif Goldișiu de profesor la gimnasiul din loc, prin alt individ român probat, nu cred să fi venit în minte și acesta nu o crede nici, pentru-că nu e nici verosimil, nici probabil**)

Un deputat sinodal.

Un spion prusian arestat în Paris.

Gazetele franceze scriu, că la ministerul de războiu francez s'a observat, că lipseseră nise acte, și în urma unei anchete, s'a dobândit certitudinea, că acele acte au fost trecute prin ferestrite dela rândul de jos al caselor ministerului și date unor indiviți în stradă.

Pentru a înlătura, ca asemenea fapte să se mai reînnoască, ministrul a ordonat ca toate ferestrite ministerului din rândul de jos al palatului să fiă provădate cu o rețea de metal foarte deasă. Aceste grilaje au fost puse. Sunt nise pânze cu ochiuri foarte mici, patru-unghiulare, de fier galvanizat. Tote ferestrite sunt provădate cu aceste pânze, care au fost ținute și sigilate pe din afară.

În timpul, pe când aceste lucruri se esecutau, agenții ministrului de interne se puneau în mișcare pentru a găsi pe autorii furtului comis.

Resultatul investigațiilor a adus arestarea unui German, anume Schmieler. Acest Schmieler ar fi, se pare, șeful unui fel de brigadă de agenți secreți, cari lucrează în Paris și în Franța pe contul guvernului german.

În fața acestor fapte, presa franceză păstrează cea mai mare rezervă.

Trei complici ai lui Schmieler au dispărut. La domiciliul lui Schmieler s'au găsit nise hârtii foarte compromițătoare, planuri din împrejurimile Parisului, fotografii, desemnuri de forturi și de tunuri, care au fost luate de judecătorul de instrucție, domnul Guillot, însărcinat cu ancheta judiciară.

Dare de sémă.

Brașov, April 1892.

Cu ocaziunea petrecerii tinerilor sodali români din loc, arangiate în a doua zi de Paști, au încurs ca supra-solviri dela d-nii:

Arseniu Vlaicu 2 fl., Nicolae Purcarea 1 fl. 10 cr., Ioan Brană de Lemeni 1 fl., Stefan Chicoban 1 fl., N. N. 80 cr., I. Dușoiu 80 cr., Diamandi Manole 80 cr., Petrache Zănescu 80 cr., N. Balaban 60 cr., Prof. Popp G. 40 cr., Prof. Branice 40 cr., Prof. Feneșanu 40 cr., G. Zănescu 50 cr., St. S. Chicoban 40 cr., Salamon 40 cr., St. Mihalovici 40 cr., Pascu 40 cr., Ciurcu 40 cr.

Venitul 203 fl. 40 cr. Spesele 118 fl. 61 cr. Profitul curat 84 fl. 79 cr.

Arseniu Vlaicu, președinte.

Vasile Meșotă, cassar.

Teatru german în Brașov.

Comedia „*Künstlernamen*“ de Schöthan și Schönfeld nu este una dintre cele mai bune comedii din repertoriul d-lui Berger. În întreaga piesă nu găsesc decât foarte puține scene cu adevărat

**) E ceva cam întunecată aserțiunea acesta. Ar fi foarte trist decât sinodul nu s'ar fi gândit la catedrala de limba română din vorbă dăr și mai trist ar fi, decât cei competenți ar considera-o deja ca pierdută. — Red.

efect comic. Rolul cel mai mulțumitor l'a avut d-sora Toni Robe, ca Odi, drăgălașa fiică a colonelului Gebhard; cu deosebire în actul II, fermecă publicul prin naivitatea ei drăgălașă. D-ra Mariane Austerlitz, ca baronesă de Normann, jucă pe bătăna nobilă cu multă pricepere. D-na Mathilda Benoit își interpretă micul rol destul de bine. Atât atitudinea, cât și toaleta caracterisă foarte bine pe cocheta parvenită. Asemenea ni-a lăsat o impresie destul de bună d-ra Weisse în rolul contesei Betti de Sanders. Dintre bărbați s'au distins d-lă Norbert Felder în rolul pictorului, Max Delius, care prin jocul său caracteristic contribuă la reușita piesei. D-lă Diefenbacher ca tot-deuna așa și astă-seară a fost la înălțimea sa. — Măne, Sămbătă seară, se va juca pentru prima oră „*Der Mord des Zaren*“, dramă în 5 acte de R. Voss.

— d. —

DIVERSE.

Psichologia nasului. Nasul mare este foarte răspândit printre băcani, burghezi, omeni de bursă și cei cari se ocupă cu caii. Nasul mare, care se sfirșese ca o pară, aparține neguțătorilor fericiți și omenilor, cari sunt liniștiți în slujba lor. — Nasul mare bulboat îl au de ordinar cofetarii, chelnerii și feciorii din casă. — Nasul mare bubos al locuitorii de pe la țară și bețivii. — Nasul aquilin, ca un cioc de vultur, denotă puterea și curajul. — Nasul ridicat în sus ironia și ilaritatea. — Nasul subțire, seacă, diformă, téma și lașitatea. — Nara strămtă, diafană, arată voluptatea. — Nara largă denotă munca încă din copilărie. — Celu care are creșteri de carne pe nas este de un caracter sângeros și limfatic, dăr în amândouă casurile se supără foarte ușor. În fine, acela, al cărui nas se legă de frunte printr'o liniă foarte curbă, e mai tot-deuna escentric și foarte dispus la nebuniă. — Nasul considerat în espresiunea fiziologică, pôte, dice d. Schack, să ne dea sémă de valoarea și de folosul practic al acelor din facultățile noastre, care i-au comunicat aspectul său. El ne face d'asemenea să cunoșcem intensitatea activității noastre intelectuale, finețea și delicatețea sentimentelor noastre morale. Nasul, care aparține d'odată și părților mobile și imobile ale feței, reflectă în chip fidel mișcările fugitive ale înclinărilor noastre. Câte lucruri, într'un nas, și cum persoanele ce țin a-și deghisa caracterul lor și a-și ascunde pasiunile, trebuie să se ferescă de nasul lor! Nu e mai mare indiscretă, decât nasul. — La copil nasul este partea cea mai neînsemnată și cea mai puțin dezvoltată a feței. Numai la epoca pubertății el își capătă dezvoltarea. Când cu totă progresul vârstei, nasul își păstrează forma copilărescă și e puțin pronunțat, se pôte aștepta să găsescă un caracter nedesvirșit și neformat, ca la copii. — Un nas bine dezvoltat indică din potrivă, tără, stăpânirea de sine, ougetarea, adăncimea caracterului! Forma nasului depinde și de gradul de civilizație. — Conturile elegante ale acestui organ sunt apanagiul rasselor a-junse la un înalt grad de cultură intelectuală și morală. Popórele grosolane și sêlbatică nu posedă ca nas, decât un fel de masă mică și în forma, care se apropiă mai mult de boturile animalelor. Forma nasului deci slujese a caracterisă rasele și chiar națiunile.

Numere singuratică din „Gazeta Transilvaniei“ a 5 cr. se pot cumpăra în tutungeria I. Gross, și în librăria Nicolae Ciurcu.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Malor.

Cursulu pieței Brașov

Table with exchange rates for various currencies and goods in Brașov, including gold, silver, and paper money.

Cursul la bursa din Viena

Table with exchange rates from the Vienna stock exchange, listing gold, silver, and various securities.

Table listing various types of bonds and securities, such as Hungarian government bonds and bank shares.

ABONAMENTE la "GAZETA TRANSILVANIEI"

Table showing subscription rates for the newspaper in different currencies (florins, francs) for various durations (monthly, quarterly, annually).

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Table showing subscription rates for Sunday issues of the newspaper, including details about postal mandates and administrative information.

Mostre atrăgătoare pentru mușterii privați gratis și franco. Caiete cu mostre pentru creditorii nefrancate.

Stofe pentru îmbrăcăminte.

Peruvian și Dosing pentru onoratul cleru, stofe prescrise pentru uniforme funcționarilor c. r. asemenea pentru veterani, pompieri, gimnastici, livrée-uri, postavuri pentru biliarde și mese de joc...

Joh. Stikarofsky în Brünn.

Depositul permanent de postavuri peste 1/2 milioane florini. Cea mai mare expedițiune de comande de pe continentul.

Spre atențiune! P. T. Publică este avertisat asupra firmelor, cari recomandă "resturi" "cupone" în mărime de 3-10 metri și așa numitele "comasuri" (o anumită cantitate) pentru costume de salon...

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilu dela 1 Mai 1892.

Large railway schedule table with multiple columns for different routes (Budapesta-Predealu, B.-Pesta-Aradu-Teius, etc.) and rows for various stations and train types.

Nota: Numerii încadrați cu linii gróse însemnăză orele de nópte.